

РЕЦЕНЗІЯ

на освітньо-наукову програму
«Підприємництво та управління бізнесом»
третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
за спеціальністю D3 «Менеджмент»
галузі знань D «Бізнес, адміністрування та право»

Освітньо-наукова програма «Підприємництво та управління бізнесом» третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти орієнтована на формування дослідника, здатного здійснювати науковий пошук у сфері менеджменту та розв'язувати складні теоретико-методологічні проблеми управління сучасними організаціями. Її зміст відображає поступову зміну парадигми менеджменту — від переважно функціонального бачення управління до системного дослідження організацій як відкритих, динамічних і адаптивних утворень. Наукова значущість програми визначається можливістю дослідження управлінських явищ на різних рівнях — від індивідуальної поведінки суб'єктів прийняття рішень до функціонування організаційних систем, мережевих форм взаємодії та механізмів стратегічного розвитку бізнесу. Така багаторівнева перспектива сприяє формуванню у здобувачів цілісного розуміння природи управлінських процесів і дає змогу інтегрувати положення стратегічного менеджменту, організаційної теорії, підприємництва, поведінкової економіки, управління людським капіталом та інноваційного розвитку. Методологічна основа підготовки має особливе значення для третього рівня освіти. Здобувач повинен бути спроможним не лише використовувати відомі методи аналізу, а й критично оцінювати межі їх застосування, аргументовано формувати дослідницький дизайн, обирати способи операціоналізації наукових категорій та забезпечувати логічну узгодженість між метою дослідження, гіпотезами, емпіричною базою і методами перевірки наукових припущень.

Зміст освітньо-наукової програми створює умови для дослідження сучасних напрямів розвитку управлінської науки. До них належать стратегічна адаптація організацій, динамічні здатності підприємств, управління організаційними змінами, цифрові трансформації управлінських систем, інтелектуалізація процесів прийняття рішень, управління знаннями, формування організаційної стійкості, розвиток людського капіталу, підприємницьке лідерство та механізми управління інноваціями. Значний науковий потенціал має дослідження феномену підприємництва саме як управлінської категорії. У межах такої постановки підприємницька діяльність може аналізуватися через здатність організацій ідентифікувати можливості, трансформувати ресурси, формувати нові комбінації компетентностей, створювати інноваційні бізнес-моделі та адаптуватися до середовища з високим рівнем невизначеності. Це розширює класичне трактування менеджменту та формує основу для розвитку нових дослідницьких напрямів. Окремим напрямом наукової підготовки є дослідження процесів прийняття управлінських рішень. У сучасних організаціях вони дедалі більше залежать від якості даних, аналітичних систем, поведінкових чинників, алгоритмічних технологій і використання штучного інтелекту. З огляду на це перспективними є дослідження взаємодії людського та цифрового компонентів управління, меж автоматизації управлінських функцій, етичних аспектів використання алгоритмів і трансформації ролі керівника у цифровому середовищі.

Суттєве значення має формування у здобувачів здатності працювати з сучасним міжнародним науковим доробком. Вивчення концептуальних підходів, представлених у провідних академічних виданнях з менеджменту та підприємництва, дозволяє визначати реальні прогалини у науковому знанні, уникати описового характеру досліджень та формувати результати, які мають теоретичну новизну.

Важливою складовою програми є інтеграція наукового дослідження з реальними управлінськими проблемами. Використання емпіричних матеріалів підприємств, організацій, територіальних управлінських систем та бізнес-об'єднань дозволяє перевіряти теоретичні положення в реальних умовах і формувати рекомендації, цінність яких виходить за межі суто академічного середовища. Для Чернівецької області особливе значення мають дослідження управління малим і середнім бізнесом, підприємствами прикордонних територій, організаціями сфери послуг, аграрного сектору, торгівлі та туризму. Водночас регіональна емпірична база може бути використана для ширших наукових узагальнень щодо адаптивності бізнесу, управління ресурсними обмеженнями, транскордонної взаємодії, підприємницької мобільності та формування організаційної стійкості.

У сучасному економічному середовищі додаткової ваги набувають дослідження менеджменту в умовах системних криз, високої невизначеності та відновлення економіки. Наукового аналізу потребують механізми антикризового управління, стратегічна реконфігурація бізнесу, трансформація ланцюгів створення цінності, управління персоналом в умовах демографічних і міграційних змін, відновлення підприємницького потенціалу територій та інтеграція українських компаній до європейського бізнес-простору.

Підготовка здобувача третього рівня передбачає розвиток здатності до академічної дискусії та аргументованого представлення власної дослідницької позиції. Підготовка статей, участь у конференціях, представлення проміжних результатів дисертації, апробація авторських моделей і концепцій є важливими механізмами перевірки якості наукових результатів та їх включення до професійного академічного дискурсу. Вагомою умовою якісної реалізації програми є підтримання високих стандартів академічної доброчесності, дослідницької етики та відповідального використання даних. Для управлінських досліджень, де значна частина інформації може стосуватися діяльності організацій, персоналу та внутрішніх бізнес-процесів, особливого значення набувають питання конфіденційності, коректності інтерпретації результатів і прозорості дослідницьких процедур.

Подальший розвиток освітньо-наукової програми доцільно пов'язувати з розширенням міжнародної дослідницької кооперації, включенням здобувачів до міждисциплінарних наукових проєктів, використанням сучасних цифрових аналітичних середовищ і посиленням взаємодії з академічними установами та бізнес-структурами. Це сприятиме формуванню дослідницьких результатів, релевантних як для українського, так і для міжнародного наукового простору.

Таким чином, освітньо-наукова програма «Підприємництво та управління бізнесом» має виразну дослідницьку спрямованість і здатна забезпечити підготовку докторів філософії, які володіють сучасною методологією наукового пошуку, спроможні розробляти нові концептуальні положення в галузі менеджменту та аргументовано вирішувати складні наукові й прикладні проблеми управління організаціями.

Освітньо-наукова програма «Підприємництво та управління бізнесом» третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за спеціальністю D3 «Менеджмент» має належний науково-методологічний рівень та може бути рекомендована до реалізації в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича.

РЕЦЕНЗЕНТ

Директор Департаменту
регіонального розвитку
Чернівецької обласної
військової адміністрації

Валентин ДУНАЄВСЬКИЙ